

การพัฒนาภาคีเครือข่ายเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าวังน้ำเขียว-ป่าเขาภูหลวง

สมหมาย อุดมวิทิต

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แสงสรรค์ ภูมิสถาน

สาขาวิชาอุทยาน นันทนาการ และการท่องเที่ยว คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

การศึกษาโครงการวิจัย “การพัฒนาภาคีเครือข่ายเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าวังน้ำเขียว-ป่าเขาภูหลวง” ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 2 ข้อ ได้แก่ (1) เพื่อนำเสนอรูปแบบภาคีเครือข่ายในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และ (2) เพื่อนำเสนอแนวทางการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ระบบเศรษฐกิจฐานราก โดยผลการศึกษาทั้งหมด สามารถสรุปได้ดังนี้

ผลการศึกษาจากการทบทวนแผนการพัฒนาในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับประเทศ ระดับกลุ่มจังหวัด และระดับจังหวัดพบว่า ในทุกระดับให้ความสำคัญแก่การท่องเที่ยว ภายใต้กรอบแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในฐานะที่เป็นช่องทางในการสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีภาคีเครือข่ายในการเป็นหน่วยงานในการจัดการขึ้น

โดยผลการพัฒนาภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวป่าวังน้ำเขียว-ป่าเขาภูหลวง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เห็นชอบในการจัดตั้งภาคีเครือข่ายนั้นและมีภารกิจ/พันธกิจที่สำคัญ ได้แก่ (1) กำหนดทิศทาง เป้าหมาย และแนวทางของการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ (2) ประสานงานและสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้เป็นไปตามเป้าหมาย และ (3) พัฒนาศักยภาพของหน่วยงานและบุคลากรในภาคีเครือข่าย ส่วนการขับเคลื่อนภาคีเครือข่ายได้ดำเนินการผ่านการเสริมสร้างสมรรถนะในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว “ปั่น-ปลูกป่า” โดยผลการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคีเครือข่ายได้สะท้อนให้เห็นว่าภาคีเครือข่ายได้รับการเสริมสร้างความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การเกิดการทำงานร่วมกันในการวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว และผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่มีความพึงพอใจในระดับมากถึงมากที่สุด เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถและสมรรถนะในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของภาคีเครือข่ายและชุมชนที่อยู่ในระดับที่สามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวได้ และยังเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นความสำเร็จในการพัฒนาภาคีเครือข่ายของโครงการนี้ได้เป็นอย่างดี

สำหรับกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว พบว่า การท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าวังน้ำเขียว-ป่าเขาภูหลวงยังไม่เกิดประโยชน์ขึ้นแต่อย่างใด เนื่องจากยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ รวมทั้งชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ แต่ทว่าชุมชนมีความประสงค์ในการเข้าร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าวในรูปแบบของการขายอาหารและเครื่องดื่ม การขายของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยว และการเป็นไกด์นำเที่ยวและบริการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นร่วมกันจากที่ประชุมของภาคีเครือข่ายและชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาภาคีเครือข่ายให้เกิดความเข้มแข็ง มีดังนี้ (1) ควรมีการดำเนินกิจกรรมของภาคีเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง (2) ควรมีที่เลี้ยงในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้กับภาคีเครือข่ายต่อไปอีกระยะหนึ่ง (3) ภาคีเครือข่ายควรมีการกระตุ้นให้ทางชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นตั้งแต่ในระดับร่วมวางแผน ร่วมพัฒนาการท่องเที่ยว และร่วมปฏิบัติให้มากขึ้น (4) ภาคีเครือข่ายควรมีการกำหนดกิจกรรมที่สามารถให้ทางชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนต่อไป และ (5) ภาคีเครือข่ายควรมีการคำนวณถึงค่าใช้จ่ายต่างๆ อย่างรอบคอบ เพื่อจะได้นำไปสู่การกำหนดราคาสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อไป นอกจากนี้ รายได้หรือกำไรจากการจัดกิจกรรมบางส่วนควรมีการหักเพื่อเก็บไว้เป็นกองทุนสำหรับการขับเคลื่อนภาคีเครือข่ายต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: การพัฒนาการท่องเที่ยว ภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยว ป่าสงวนแห่งชาติป่าวังน้ำเขียว ป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาภูหลวง

**Tourism Network Development for Sustainable Tourism
in the Wang Nam Khiao – Pha Khao Phu Luang Forest Reserve**

Sommai Udomwitid, Ph.D.
Faculty of Economics, Kasetsart University
Sangsan Phumsathan
Parks, Recreation, and Tourism Program, Faculty of Forestry, Kasetsart University

Abstract

The study of “Tourism Network Development for Sustainable Tourism in the Pha Wang Nam Khiao – Pha Khao Phu Luang Forest Reserve” was objected to 1) propose the pattern of tourism party network for sustainable tourism management and 2) to suggest the practical guidelines for enhancing the economic benefits of tourism to local communities. The results presented that the policy and program development of government departments devoted much attention to tourism under the concept of sustainable tourism with the expectation that tourism can generate revenue to local people. However, for effective development, tourism party has been underlined. In this manner, tourism party network of Pha Wang Nam Khiao – Pha Khao Phu Luang Tourism Network has been created under the agreement of the local government. The missions of the party focused on 1) set up the goal of tourism development 2) coordinate and support tourism development activities 3) build up group members' competence. Tourism partnership was driven by two activities, including competence development program and tourism event mock up. The results indicated that the partnerships have improved their knowledge, skills and attitudes required to work in sustainable tourism management. Additionally, the evaluation results of tourism event mock up represented the improvement of management skill of tourism partnership. For benefit distribution, the result indicated that the benefit from tourism activity was unambiguous. This might be because the tourism development in the study area was initial stage. Moreover, the participation of local people was limited in small group. However, the majority of villages wanted to get involved in tourism development activities (for example: taking part in the guiding service group, selling the souvenir, providing food to visitors). Several guidelines for tourism partnership competence development were proposed. First, a continuous process of buildup tourism group's competence would be required. Secondly, the initial phase, mentors would be needed to support. Thirdly, local residents should be invited to participate in the tourism activities – planning, decision making, and implementing. Fourthly, cost-benefit analysis should be considered for setting up the appropriate fee. Additionally, tourism revenue will be used to preserve the environment and improve tourism facilities in the community.

Key words: tourism development; tourism party network; Wang Nam Khiao Forest Reserve; Pha Khao Phu Luang Forest Reserve